

...maken." niet na-
...tot een
...vreemde
...of hoog-
...e Kerken,
...of elders
...wan tegen

...obsessie
...ch.

...reformeer-
...van de N.
...den inzake
...Groningen
...rker, maar
...afkomstig
...n, kunnen
...le noodige
...niet kon-

...vergissing,
...er van zijn
...monymiteit

...formeerden
...legenheden
...in beste (?)

...le Redaktie
...orden ver-

...onderzoek
...erkeren ook
...n voor aan

...medewer-
...legt, hopen
...bewijzen te

...naak maken
...inder vrees

...ren ook de
...HEPP.

...EN.

...Book in het
...egste ressort
...heeft goet-
...an de baan.
...mee.

...Westminster
...dat vandaag
...in het Angli-
...ken, wanneer
...de Kerkelijke
...et Parlement-
...lijke wetont-
...it zo naar de
...niet opdracht,
...en. Wel kan
...in Parlement
...verp kan niet
...worden voor-
...sie haar be-
...nische stree-
...woordlad zijn
...van Binnen-
...ersonen, zo-
...tegenstanders
...cees hebben,
...stontwerp in
...der Reforma-
...rechten van

...uizen van het
...eden van het
...heeft gisteren
...issie van drie
...erd onderzoek
...ning van het
...chreven, heeft
...oep op deze
...bevoegdheid
...verp naar het
...dus, dat zij
...le herziening.

...tra typeend
...kter van een
...het Lagerhuu-
...a de vrijheid
...geden voor
...aten, een be-
...politieke rich-

Volgens de „Evening Standard" heeft de kolonel hierover een onderhoud gehad met den aartsbisschop van Canterbury, zonder dat deze hem van zijn voorname wist af te brengen om in het Lagerhuis een motie tegen de bedoelde clause voor te stellen ten einde een discussie over dit punt te ontameeren.

Of het helpen zal?

In ieder geval is het laatste bolwerk der orthodoxie reeds ondergraven.

HEPP.

PERS-SCHOUW.

(Vervolg.)

Promotierecht Theol. School.

Verleden week moest uit plaatsgebrek de copie worden afgebroken. Daarom vallen we nu maar weer met een deurtje in een binnenkamer van het huis.

We spraken over de onjuiste, met de letter der wet strijdige, eenigszins, of liever, nog al heel erg imaginaire onderscheiding, die men stelt en uitwerkt tusschen „wetenschaps-instituut" en „opleidingsschool". Het eene zou dan liggen ten Westen, het andere ten Oosten van de Zuiderzee, en hopelijk, ook van het IJsselmeer.

Weet men niet, dat er Bolland's zijn, die er geen steek van gelooven, dat alles „wetenschap" is aan 's lands universiteiten? Ja, men weet het wel, want de Bolland's zeggen het een beetje „crui". Maar als ik nog enkele broeders als in de dagen van weleer zie drijven op het ros van de antihese tusschen wetenschap en opleiding, enfin, dan denk ik maar hieraan, dat er onder de wetenschappelijke heeren nog altijd gevochten wordt over de vraag, of sommige studievakken, die men overal doceert, nu „wetenschap" dan wel „kunde", „techniek" zijn. Ik heb daar zelf mij een voorstelling van gevormd, die hier niets ter zake dient. Maar ik moet er toch eventjes aan denken, als ik weer hoor: hier is wetenschap, daar is opleiding. Die twee gaan overal samen. Of is de logica van de hierna volgende, uit „De Wachter" (Ds Doekes) geciteerde feiten niet bindend? Men leze: .

De tijd, dat het promotierecht werd beschouwd als een privilege van de universiteiten, is ook hier te lande voorbij. Bij de Reformatie verloren de Universiteiten wel hun internationaal karakter, maar zij behielden het voorrecht van het jus promovendi, waardoor ze zich hier te lande onderscheidden van de Illustrescholen. Doch deze onderscheiding heeft thans uitgeleefd, en deze gang van zaken kan niet bevreemden. De overtuiging is gevestigd, dat aan alle hooger onderwijs het recht van promotie toekomt. Niemand minder dan Dr A. Kuyper Sr. heeft het duidelijk uitgesproken, in zijn toelichting van het ministerieel besluit ten opzichte van Delft: „De bedoeling, die in 1904 ten dezen bij het kabinet voorzat, was geen andere, dan om de Technische School te Delft, die dusverre onder het Middellaar Onderwijs geregeld was, naar het standpunt van het hooger onderwijs over te brengen. Vandaar, dat de regeling nu dan ook in de Wet op het Hooger Onderwijs werd aangeboden. En in verband hiermede, nu sprak het vanzelf, dat ook hier, evenals bij alle Hooger Onderwijs, een doctoraat verkrijgbaar moest worden gesteld voor een ieder, die voldeed aan de voor dit doctoraat gestelde eischen". (De Standaard van 23 Nov. 1915.) Duidelijker kan het niet gezegd worden. Bij alle Hooger Onderwijs, dus ook bij het Hooger Onderwijs te Kampen, behoort het doctoraat verkrijgbaar te worden gesteld, maar daarom is dan ook de uitspraak der Synode onverklaarbaar. Hoe men het ook beziet, het besluit is niet te verdedigen. Men kan toch immers het bezwaar ook niet daarin zoeken, dat de Theologische School opleidt tot den dienst des Woords? De School te Delft dient ter opleiding van ingenieurs, en toch ontzegt niemand haar het promotierecht. Sterker nog: alle universiteiten, zonder onderscheid, zijn naar de woorden van Dr Davinck, scholen van opleiding (Het Doctoren a.m.b.t. blz. 49). Om meer dan opleidingsschool, om groot-laboratorium voor de wetenschap te zijn, dienen ze — aldus Dr Kuyper Sr. in de Tweede Kamer, Dec. 1897 — met minstens 100 hoogleraren bezet te zijn. (De Heraut, No. 1044, bij Dr Davinck: „Het recht der Kerken en de vrijheid der Wetenschap".) En toch is er geen bezwaar, dat zij desondanks het jus promovendi uitoefenen. Met de Vrije Universiteit staat het uiteraard niet anders. Van de Theologische faculteit schreef Dr Davinck, dat zij, schoon slechts in verband tot de Kerken staande, toch feitelijk niets anders is dan een Theologische School, die predikanten opleidt voor dezelfde Gereformeerde Kerken, welke te Kampen daarvoor een eigen inrichting hebben. En toch erkennen we allen haar recht, om doctorale graden te verleenen. Waarom dan alleen aan de Theologische School dit voorrecht onthouden?

Laten we de historie spreken, dan ontvangen we hierover al evenmin licht. De Gereformeerde Universiteiten hier te lande waren opleidingsscholen, en wel in de eerste plaats ter opleiding van aanstaande dienaars des Woords. Herinneren we hier slechts, dat Dr H. H. Kuyper bij zijn onderzoek naar het ontstaan van die Hoogescholen, tot de slotsom kwam, dat zij beschouwd moesten worden als Seminaria ecclesiae, als Kerkelijke Kweekscholen (De opleiding tot den dienst des Woords, blz. 467) en toch hebben onze vaders haar het promotierecht nimmer ontzegd. Toch hebben zij dit recht uitgeoefend en doctorale graden verleend.

Men moet de zaak blijven houden in de nuchtere morgenlicht. Misverstand zou kwaad kunnen. Dr Kaajan schreef:

Dat deze Hoogleraren de kunde en geoefendheid bezitten en voldoende wetenschappelijke autoriteit om

een doctors-hul bij hun naam aan doctorandi in de theologie (na promotie) uit te reiken, zal niemand betwisten.

Maar deze doctors-titel, dien zij zouden kunnen uitreiken, heeft met een kerkelijk doctoraat slechts den naam gemeen en is zulver een titel verworven en geschonken op het terrein der wetenschap.

Wij merken hiertegenover op, dat een kerkelijk doctoraat ook geen oogenblik begeerd wordt; de verlangens liggen zuiver op het terrein der wetenschap. Men heeft reeds kunnen lezen, dat hetgeen nu gevraagd wordt, nog nooit eerder in synodale behandeling kwam. Wat thans bedoeld wordt is door Prof. Ravinck — gelijk oulans nog gepubliceerd werd — in beginsel aannemelijk geacht. Alleen maar — het was toen niet aan de orde. Nu is het wel aan de orde, en de naam van Ravinck pleit voorzichtigheid.

Ja maar — het BEDING!

Ja, het beding. Ds Landwehr zegt:

Men heeft in vroegere jaren, als het over de Theologische School ging, altoos op het „beding" gewezen. Zou daar nu ook eens niet aan gedacht moeten worden? Als onze kerken moeten hebben en houden een eigen inrichting voor de opleiding van aanstaande predikanten, kan dan het karakter van die inrichting maar zoo gewijzigd worden, dat ze zal omgezet worden in een Theologische Faculteit? Wij vragen dat, om den indruk te vestigen, dat de kwestie niet zoo eenvoudig is, als velen meenen.

Wij verstaan dit, en zijn het met Ds L. eens, dat reeds deze overweging dringt tot serieuze bespreking. Maar dat het „beding" iets zou kunnen aanvoeren tegen de geopperde gedachte, is mij niet duidelijk. Het beding — indien het iets zou vermogen tegen de consequente, definitieve voltooiing van het gebouw volgens „bestek B" — moest dan reeds in 1896 zijn aangewend om bestek B te weren. Meent men strijd te zien — dan moeten we eerlijk terug. Maar het beding kan toch alleen worden opgeroepen als iemand Kampen zou willen opheffen. Doch daaraan denkt niemand. Het is slechts te doen om versterking van het bestaande met handhaving van het nu 1896 gegeven karakter, gelijk Prof. Bouwman zegt in „De Bazuin":

Het voorstel van Overijssel is niet in strijd met de beslissing van 1914, is niet in strijd met het beding van 1892, en is niet in strijd met het karakter der Theologische School. Ook verandert door de uitoefening van het promotierecht de Theol. School niet van karakter.

Een andere vraag: mogen de KERKEN dat recht verleenen? Velen zeggen: neen.

Men kan voor dat neen vele redenen aanvoeren. Met nadruk stel ik voorop, dat over een deel dier argumenten nog afzonderlijk moet gesproken worden, wat ik ook voornemens ben.

Maar één van die argumenten is dan toch:

„Wij le, de Synode der Gereformeerde Kerken, als zijnde een kerkelijke vergadering, en geen wetenschappelijk college, de bevoegdheid mist, om zoodanig recht te verleenen."

Maar als men weer denkt aan Delft (waaraan Dr A. Kuyper als minister toedacht, wat hij als praesident der generale synode aan Kampen hielp weigeren) en aan Wageningen en aan Rotterdam en aan de wet, dan geeft men Dr C. Bouma (in „Overijssch-Drentsch Kbl.") toe:

Daar heeft dus weer een niet-wetenschappelijk lichaam, ik laat aan den lezer de keuze over, bepaald, dat de bestaande school, die jaren lang haar wetenschappelijk karakter had getoond, van nu af den doctoralen titel zal mogen verleenen. Door een niet-wetenschappelijk lichaam werd veroorloofd, gebruik te maken van het promotie-recht.

Zoo gaat het in den regel. Dat vindt iedereen natuurlijk. Dat kan eenvoudig niet anders. Tenzij een School zelf zich dat recht verleent, moet een ander het doen. En dan zal die ander of een andere Hoogeschool zijn, wat immers niet denkbaar is, of het zal een niet-wetenschappelijk lichaam zijn.

Dat ligt in den aard der zaak. Niemand heeft ooit de geldigheid van de desbetreffende bepalingen uit de Hoogeronderwijswet betwist. Niemand heeft, toen de betreffende wetvoorstellen aanhangig waren, ooit in eenig blad of op eenige vergadering dit bezwaar ingebracht, dat het niet mocht, omdat de Regeering niet een wetenschappelijk college was. Omgekeerd, zou niet ieder de handen ineengeslagen hebben van verbazing, als de Tweede Kamer eens had uitgesproken bij de behandeling van het door den Minister ingediende wetsontwerp: „dat zij aan het verzoek van den Minister niet kon voldoen, om n.l. aan de Technische Hoogeschool het promotierecht te verleenen, wijl de Tweede Kamer der Staten-Generaal als zijnde een vergadering der volksvertegenwoordiging, en geen

1) Een week later (ik had toen reeds bovenstaande copie geschreven en verzonden) schreef Dr Kaajan, dat in 1898 en 1911 de Kamper professoren het er mee eens waren, dat het doctoraat in kwestie geen kerkelijk maar wetenschappelijk titel is. Maar als Dr K. meent — of zijn lezers zouden gaan vermoeden — dat die hoogleraren thans weer wat anders willen, dan mogen we hen geruststellen: wat toen gezegd werd, en door Dr K. met instemming aangenomen wordt, dat wordt thans niet achteruitgeschoven als een hinderlijke, afgeperste belijdenis, maar als het hoofdargument in heel de redeneering vóórgesteld! Ik zou vragen: wat wil men nu eigenlijk nog meer? Op DIT punt moet de strijd nu eens met strenge logica uitgestreden worden. Anders redeneert men langs heel het voorstel heen.

2) Zie het nu van verleden week („bestek A" — de oude vakschool-idee; „bestek B" — de idee van een inrichting tot wetenschappelijk werk).

wetenschappelijk college, de bevoegdheid mist, om zoodanig recht te verleenen". Ik herzeg, zou niet ieder, die van zulk een besluit kennis had genomen de handen hebben ineengeslagen van verbazing?

Dat heeft natuurlijk de Tweede Kamer niet gezegd, en geen der instanties, die over het voorstel moest oordeelen en beslissen.

Maar dat heeft de Generale Synode wel gezegd. Hoe ze op die gedachte is gekomen, weet ik niet. Wie die door en door scheeve redeneering in de wereld heeft geholpen, is me onbekend. Het doet er niet toe. De redeneering is er nu eenmaal. En met onze bekende vasthoudendheid is die gedachte nu jaren lang onder ons getroefd. Maar nu wordt het toch tijd, dat we eens weer als doodgewone menschen gaan redeneren. Dat we op dit terrein denken en redeneren evenzoo, als we op elk ander terrein doen.

Inderdaad, het is ietwat verbijsterend, dat dit argument zóo lang opgeld deed. Dr Bouma zegt nog nader hiervan:

Feitelijk heeft men in 1914 ook wel ingezien, dat dit argument der onbevoegdheid niet steekhoudend was. In het rapport van de door de Synode benoemde commissie achtte men ook reeds mogelijk, dat er dienaangaande de opmerking zou kunnen worden gemaakt: „dat een particuliere vereeniging niet direct teuren aan het hoofd daartoe in nog veel mindere mate bevoegdheid bezit". Het zóór disputabel, het zwakke van het argument der onbevoegdheid van een Synode, dit recht te verleenen, was dus in den boezem der commissie ier sprake gekomen. Dat dit standpunt zeer aanvechthaar was, dat was haar bekend. Ze heeft er ook in haar rapport over gesproken.

Men heeft in 1914 gezegd: die zaak is niet aan de orde. Maar als het debat gaande is, moet ze wel aan de orde komen. Want dat de bevoegdheid om te promoveeren niet hangt aan de autoriteit van wie die bevoegdheid verleent, doch aan de wetenschappelijke autoriteit van de promoveerende hoogeschool is (niet alleen thans officieel aan de orde, maar ook) reeds lang geleden in ons land uitgesproken. „De Wachter" herinnert (Ds Doekes):

Maar nu de vraag wie dan beschouwd moet worden als drager van het recht om het jus promovendi toe te kennen. Indien niet bij de opperste macht van het Land waar moeten we dat recht dan zoeken? Daarover is in de reeds genoemde Kamerzitting 21 Maart 1876 licht ontstoken door den knapen jurist, minister Kappeyne van de Coppello. Hij maakte onderscheid tusschen het jus promovendi (het recht om graden te verleenen) en het jus postalandi (het recht op de voordeelen aan het bezit van die graden verbonden). Het eerste is het recht van de Hoogeschool. De doctorale graad is de wetenschappelijke titel van den geleerde, die bewezen heeft recht te hebben op den doctorshoed. Daarover beslissen de professoren (zie Dr A. Kuyper „Strikt genomen", bl. 43). Maar het recht, om aan de gegradueerden toegang te verleenen tot ambten en bedieningen in den Staat, berust bij de Overheid. Zij beslist, welke voordeelen aan den doctoralen graad kunnen worden toegekend. Zij beslist, van welke hoogescholen de graden erkend zullen worden. Voorheen was dienaangaande geen kwestie mogelijk. Het sprak toch als een boek, dat de Staat het jus promovendi van haar eigen stichtingen erkende. Maar dit werd geheel anders, toen er naast statusuniversiteiten particuliere hoogescholen verreesen. Nu trad het jus postalandi op den voorgrond. De overheid zag zich geroepen, te oordeelen over al of niet erkenning van de graden der Universiteiten, die niet van haar uitgaan. En wat moest hierbij de maatstaf zijn? Immers de deugdelijkheid van de graden, door deze hoogescholen uitgereikt. Wanneer de overheid maar waarborg heeft, dat de gegradueerden op degelijke wijze zijn gekend, dan is er geen gegronde reden, hen van de ambten en betrekkingen uit te sluiten. Die waarborg heeft ze in opzichte van haar eigen hoogescholen in het volle zeggenschap, dat zij daarover heeft. Het zijn haar professoren, die daar arbeiden. Krachtens het recht van benoeming, dat in haar handen ligt, beslist de Regeering zelve, welke mannen in haar eigen inrichtingen van Hooger Onderwijs zullen doceren. De Wet gaat er daarom van uit, dat de professoren van de Rijkshoogescholen bevoegde keurmeesters hunner studenten zijn. En aan de andere inrichtingen voor Hooger Onderwijs worden voorwaarden gesteld als waarborg voor een deugdelijke keuring. (Zie Dr A. Kuyper „Strikt genomen", bl. 43). Nu passe men dit slechts toe op de Kerk, en de zaak van het doctoraat is duidelijk. Het gaat niet om het jus promovendi. Dat komt der Theologische School toe, omdat zij een School is niet voor lager, noch ook voor middelbaar, maar voor Hooger Onderwijs.

Tenslotte: de hoofdzaak ligt in het antwoord op de vraag, of de kerken haar taak vervullen, door te werken in deze richting.

Ik geloof van wel, maar spreek daarover, hier of in een andere rubriek, de volgende week.

Laat ons nu eens kalm en nuchter redeneren. Ik weet het, er zijn er, die te goeder trouw liever over heel andere vragen het onderzoek zagen heropend. Ds W. v. t. Sant schrijft in „Watergraafsma. Kbl.", dat hij vrees, dat de tijd wel zeer ongeschikt zal blijken om juist dit vraagstuk aan de orde te stellen. Liever zag hij een bereinigingspoging gewaagd!

Wanneer er stemmen waren opgegaan om, nu de tweeheld zoo prachtig tot een eenheid gegroeid is, en beide opleidingen in harmonie samenwerken; Bovendien de strijd over onze belijdenis zoowel leiders als volk saamgesnoerd heeft zóo sterk, als sinds 1892 nog niet gezien was, ... te gruppén het oogenblik tot vereeniging van beide opleidingen, bijv. in den geest van het voorstel-Sikkel inderijf, wel wie zou zich daarin niet verblijd hebben? Als ooit de tijd daarvoor